

יוסף לַקָּה

לקחי חן ומאמרים לפרשת השבוע

יוצא לאור על ידי
מוסדות
"טוב וחסד"
בנשיאות הגאון
רבי יוסף חיים רווח
שליט"א

ז

פרשת תרומה

לקחי היום

אקטואליה בראי התורה

'עלוני הצדקה' גודשים עד אפס מקום את תיבות הדואר שלנו. תזכורות ובקשות טלפוניות של מוסדות ואירגונים שונים, גם הם לא נעדרים מהנוף. ואפילו גבאי הצדקה המיתולוגיים, עדיין מסתובבים בין הספסלים, וגם בין 'ובא לציון' ל'קדיש', לא נפקד מקומם של נוקקי עמך בית ישראל. וכל אחד מאיתנו, החפץ לפתוח את ליבו ואת כיסו, רוצה לדעת היכן ניח כספו, בצורה כזו שיוכל לעשות בו את המיטב.

הבה ונתבונן בדבריו הנפלאים של ה"כלי יקר" בפרשתנו, אך נקדים ונאמר, כי אין דברים אלו אמורים כלפי הצדקה המופנית לעניים ונוקקים, אלא באותם החפצים להיות בכלל 'מחזיקי התורה', ורוצים לכבד את ה' מהונם.

בפרשתנו ישנו שינוי מעניין, השופך אור על אופן עשיית הצדקה בשלימותה. שהנה בכל התהליך של בניית כלי המשכן, אומר הקב"ה למשה "ועשית", ואילו בעשיית הארון נאמר לו "ועשו", ומהו שינוי זה?

אלא לומר לך, כי בכל דבר הקשור לתורה, זקוקים אנו לפחות לשני אנשים שיעשו זאת. והם, הלומד, ומחזיק התורה. ואל לו למשה לעשותה לבדו, מה שאין כן בשאר כלי המקדש.

זכורני, ששמעתי ממו"ר הגר"י עדס שליט"א, שסיפר כי פעם אחת כשפגש בא' משרי הממשלה דאז, אמר לו "אם תרצה ש'ונעם' לך בגינתם, הרם תרומה הגונה לשיבה, ומבטיח אני לך, כי אדאג לך ל'וינטלטור' שיצנן לך את המקום. הלה, הרים תרומה הגונה, ומן הסתם ה'וינטלטור' פועל עד היום...

אשרי המחזיק בעץ החיים, ושם את מיטב כספו במקומות הנכונים, ואין ספק, כי הנותן לשיבה או למוסד בו הוא גדל, ומשקה את הבור ממנו הוא שתה, ודאי קיים את הצדקה באופן המעולה ביותר.

מלקחי הפרשה משיחותיו של מורינו הרב שליט"א

כיצד נותנין

דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי (כה), (ב)

יש להבין, מדוע בתחילת הפסוק נאמר "ויקחו", ובסופו נאמר "תקחו". ועוד, מהו "ויקחו", היה לו לומר "ויתנו"?

התנא באבות מצוה אותנו "הוו משמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס", ואמרו חז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

כי לעשות מצוות לשם שמים, הוא דבר שקשה עד למאד לעשותו, שהרי האדם מטבעו הוא אנוכי, וכל מעייניו נתונים לראות את התועלת העצמית שתצמח לו ממעשיו, ואפי' הנחת תפילין, שבת, וכד'. כל שכן, אם זו מצוה צדקה שיש בה חסרון כיס, ולבו של האדם תלוי בכיסו, כנודע.

ועל כן, כאשר יבא גזבר בית המקדש לדרוש מהאיש הישראלי לתת לבית המקדש, מצד עצמו יקשה עליו לתת, ורק נותן הוא או מחמת הבושה מראשי העם והגזברים, או מקנאת איש מרעהו, שרואה את חבריו נותנים וירצה להיחשב אף הוא כמותם. או שיתן ממניעים של כבוד וכד'.

והקב"ה היודע ובוחן ליבות וכליות, וחפץ להציל את בניו ממכשול, נתן תרופת פלא לענין זה, איך וכיצד לעשות מצוה זו בטהרת הלב. הכיצד?

על ידי שכל אחד ואחד יפריש מכספו בביתו, בינו לבין עצמו, צדקה בקופה המיועדת לכך. ובאין רואה, לא יהיו לו נטיות אישיות, ואז יכין רק לשמו יתברך, ולכשיבואו גבאי הצדקה, או אז יתן להם בלב שלם ובנפש חפצה, כי כסף זה כבר אינו שלו, והוקדש זה מכבר לשמים.

וזה באור הפסוק, "דבר אל בני ויקחו לי" - כל אחד בביתו, לשמי. "מאת כל איש וכו' "תקחו" היינו, אתם הגבאים תלכו לקבץ מהם "את תרומתי" - התרומה שהיא שלי מכבר.

כעין זה כתב רבינו ה"שפת אמת" על הפסוק "נתון נתן לו", כי כפל המילים בא להורות, שקודם כל נתן בביתך, בקופתך, ולאחר מכן "נתן לו". ואז "לא ירע לבבך בנתן לו", כי בעיניך כסף זה כבר אינו שלך.

זוהי, איפוא, העצה היעוצה ליתן מכל הלב "כי מִמֶּנֶךָ הִכַּל וּמִיָּדְךָ נִתְּנוּ לָךְ" (דה"א כט, יד)

לקח טוב

פרשת השבוע בהלכה ובאגדה

וַעֲשׂוּ אִרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמַתִּים וַחֲצֵי אֶרְכּוֹ וַחֲצֵי רֶחְבּוֹ וְאֲמַהּ וַחֲצֵי קָמָתוֹ (כה, י)

בכל הכלים במקדש, היה בהם לכל הפחות צד אחד שלם, ואילו ארון הקודש, מכל צדדיו, היו מידותיו חצויות, והלא דבר הוא!?

ופירש בספר כלי חמדה להורות ללומדי תורה שלא יתגאו בעצמם, ולא יחשבו כי שלימים הם בידיעת התורה, אלא לעולם הם עדיין בחצי דרכם, ויש להם עדיין דרך ארוכה לפניהם.

ושני תועליות מצינו בזה. א. הכנעה וענוה. כמו שאמרו ז"ל (אבות ב) אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך. ב. עי"ז יעמול יותר בתורה. וזהו שאמרו "כי לכך נוצרת".

ובבעל הטורים כתב, שהוא רמז ללומדי תורה שצריך להיכנע ולשבר עצמו לחצאין, ולכן הארון מידותיו חצויות.

☆☆☆

כתב במדרש תלפיות כי ארבע הטבעות שהיו בארון, רמז הם לתורה שאין לה סוף כמו העיגול הזה. ובסידור"ש כתב כי זה הטעם שמקדשים אשה בטבעת דוקא, לרמז שהאחדות והאהבה בין בני הזוג תהא כטבעת הזו, שאין לה סוף.

זהו גם הטעם להסרת הטבעת הנהוגה אצל המלכים, כמו שהיה אצל פרעה ואחשורוש. להורות שגזירתם החלטית ורשותם נתונה ללא גבול.

גם בכריאה לא מצאנו בריה שנבראה מיסודה בצורה מרובעת, כי המרובע מורה על פירוד הקצוות, ואילו העיגול מרמז על אחדות ואין סוף, כיאה לאדריכל הגדול של התבל, הלא הוא הבורא יתברך שמו.

☆☆☆

וְצִפְיֵת אֶתוֹ וְהָיָה כְּהָדָר מִבֵּית וּבְזוּיֵן וְתִצְפְּנוּ (שם, יא)

תלמיד חכם, עליו להיות תוכו כברו, ולא די שבחיצוניותו יהיה 'זהב', אלא קודם כל שמתוכו יהא שלם במידותיו ובטהרת ליבו, אזי "ועשית עליו זר זהב סביב", יהיה מוכשר לכתר תורה. כי כל כבודה של 'בת מלך' - הלא היא התורה הקדושה, הוא 'פנימה'. שהפנימיות תהא שלימה, ואז, 'ממשבצות זהב לבושה', אף הלבוש החיצוני יהא שלם...

מעשה שהיה בימי בעל ההפלא"ה זיע"א, שנזדמנו ובאו לפני בית דינו שני מקרים סמוכים, האחד היה, כאשר באה לפניו אשה מרת נפש ודמעתה על לחיה, וסיפרה כי כי כמעט שאין לה מה לאכול בבית, וזאת מכיון שבעלה שאמנם היה משתכר בריוח, אך דא עקא כי כל משכורתו היה מפזר לעניים ונזקקים, קשי יום ונדכאים, ובקושי היה משאיר לביתו כמה פרוטות להשקית רעבון ילדיו.

שלח הרב לקרוא לבעל זה, ושאלו, מדוע אתה עושה כן? האינך יודע מה שאמרו ז"ל "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש"!? ועוד ש"עניי ביתך קודמין", ומדוע אתה מפזר לאחרים בשעה שבני ביתך זועקים לחם!?

ענה הלה ואמר; הלא ידעתי רבותי כל אשר תאמרו, אך מה אעשה ומצוי אני בפחד מתמיד, כי יבא יום אשר אתייצב לפני בית דין של מעלה, וידעני בעצמי שאין בי לא תורה ולא מעשים טובים, ואמרת כי לכל הפחות אעסוק בצדקה ובגמילות חסדים, וזכה אציל את נפשי, וכמאמר הנביא; 'וחטאיך בצדקה פרוק', על כן אנוס אני על דבר זה, ואין אתם יכולים להניאני מכך..

עוד הם מדברים, והנה מגיע לבית הדין, אדם עני ואביון, לבוש בלאות וסחכות, ופניו הכחושות מעידות כי לא בא לפיו אוכל זה עידן ועידינים, וזעקתו בפיו; אנא דיינים מומחים! חוסו עלי! כי הנה כאשר אתם רואים אנוכי עני ואביון, ואין לי פרוטה לפרוטה. אך לי יש אח עשיר, אשר ברכו וחנונו השי"ת בכל טוב, וכאשר אנכי פונה אליו בבקשה להאכילני ולתת אוכל לפיות ילדי הקטנים הגוועים ברעב, אין הוא חפץ לחון אותי וליתן לי אף פרוטה שחוקה!

שלחו הבי"ד, והזמינו אף את העשיר הלז, ושאלהו לאמר; מדוע לא תחוס על אחיך האביון, ולא תפריש ממעותיך להצילו מחרפת רעב? והלא ציווי הוא 'ומבשרך לא תתעלם'?

ענה העשיר עזות ואמר; ירא אני, כי חושש אנכי מימי הזקנה, שאז לא יהא בי כח, ואצטרך להתפרנס, ועל מי אפול באותו עת, ומי יחון אותי? על כן אוגר אני את ממוני לימים אשר לא יהיה בהם חפץ, כדי שאוכל להזדקן בכבוד, ואחי הלז, יתכבד למצוא פרנסתו ממקומות אחרים!

כאשר שמע בעל ההפלא"ה את שני הצדדים, ענה ואמר; גם אותך בעל האשה, שמתירא אתה מיום הדין, ואף אותך האח עשיר, שמתירא מימי זקנתך, אברך את שניכם, כי כל אחד מכם, את אשר יגור הוא ממנו, לא יבואנו. אותך הבעל ישמור הא-ל מן המיתה ותזכה להאריך עוד ימים ושנים רבות, ואותך האח הקמצן מברך כי 'תנצל' מן הזיקנה, ולא תראה חלילה את אותם ימים... יצילינו השם.

יו"ל ע"י עמותת
"שי למורא - שלומי ירושלים"
ע"ר 58-050-9149

לתגובות והערות ולכל עניני הגיליון: ת.ד. 27252 מיקוד 91272 י-ם

דוא"ל: yosefflekach@gmail.com

052-7699595 (תא קולי)

לתרומות והנצחות: מזרחי-טפחות סניף 417

ח-ן 177146

נדפס בדפוס הדר